

Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettilerler mevcut üretim ilişkilerine ve bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağının başlar. (K. Marx, *Ekonomi Polititigin Eleştirisine Katık*, Sol Yayınları, s. 25)

Bu toplumsal devrim çağının başlangıcını gösteren ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağının başlar. (K. Marx, *Ekonomi Polititigin Eleştirisine Katık*, Sol Yayınları, s. 25)

Kapitalist toplumda, eski toplumun ideolojik yapısı dönüşümde yer almıştır. Sosyalist toplumda Marksizm bilinc artıktır. Kendini kapitalist toplumda olduğunu söylemek bir insanın yapısına uygun değildir. Toplum; ekonomik temeli, siyasi-hukuki yapısı ve bilinc düzeyileyi artırmaya çalışır. Bu yarım ana hedef olan komünizme de uyum içinden bulunmalıdır.

Kapitalist toplumun ideolojik yapısı bir geçişle, yapı ile işlevi yönünden değişir, sosyalist toplum içinde Marksizm bilime varılır, ana hedef doğrultusunda toplumsal bir bilinc dönüştürür. Tümden yok olmayan kapitalist toplum bazi ideolojik öğeleri ise sosyalist toplumun temel özelliklerine ters düşmeyecek şekilde toplumsal bilince eklenmemiş, sosyalizme aykırı tarafı ise ya yok olmuş, ya da yok olma doğrultusunda değişime uğramaktadır.

Diyalektik temel kurallarından olan, sistemin, dış bireylere sebebiyeti içsel değişim, ideoloji düzeyinde de yaşar. Artık sosyalist topluma ideoloji, kendini yok etme doğrultusunda ya da «ideoloji olmayan ideoloji» durumundadır.

SONUÇ

Marksizmin ideoloji ile ilişkisi ve/veya ilişkisi üzerine yoğunlaşan tartışmalar, bizi, eğer Marksizmi bir bilim ise (ben bilim olduğuna inanıyorum) bilim/ideoloji sorununa götürür. Bu konuda tek bilinen Marksizm olduğunu, ondan başka bilim olmadığı kabul eden ekonomist sapmayı bir tarafa bırakırsak, soruna, «Marksizm hem bilim, hem ideolojidir» türünden verilen cevapları da kabul edemiyorum.

zeyinde komünizme yönelik gelişmeler, etkinleşmeler görülür. Kapitalist toplumun düzey ve kurumları ise gittikçe geriler ve yok olur. İşte, bu gerileyen ve süreç içinde yok olacağın düzeylerden birisi de eski toplumun meta üretiminin üzerindeki misyon ortusu, ideolojik düzeydir.

Marksistlerin anladığı anlamda bilimsel bilgi, konunun; epistemolojili, dünya görüşü, teori, metodolojili ve betimleme aşamalarının tümünde ve bu aşamaların dialektik bütünlüğü içinde olur. Bu nedenle, dialekтик maddeci olduğu, epistemoloji yönyle bilimsel anlayışa uydugu v.b. gerekçelerle Marksizmi «bilim» olarak ilan edip, davamında Marksizmin politik pratikinden etkilenecek, O'nun ideolojik yönünün de olduğunu söylemek bir yanlışmanın ürünüdür.

İdeoloji konusunda bilimsel analizi, onu, teori kuranın tüm aşamalarında ve bu aşamaların dialektik bütünlüğü içinde değerlendirmekle mümkündür. Çünkü ideoloji, toplumsal karakteri nedenyle, pratik yönünün ağır bastığı şeklinde kendini gösterir. Pratik yönünün bu açık görünümü nedeniyle bizi «ideolojik» bir alan içine hapsedebilir. Bu pratik göründümü testim olmamız ise konuyu Marksizmin gerektirdiği teoripratik birliği içinde ele almakla mümkündür.

Yukarda koymuş olduğum bu kaba düşüncelerimin işığında, Marksizmin ideoloji ile olan ilişkisi ve/veya ilişkisi üzerinde, səyut kalacağının farkında olarım, kısaca şunları söyleyebiliriz.

İdeoloji: Marksizm ile, Klasik Alman Felsefesinin geliştiği gibi gelişmiş ve Klasik Alman Felsefesinin ona katkısı şeklinde ilişkilidir. Bu örneklemeden çıkarıldığım sonuc: Marksizm ideoloji ile «yapısal» alanında gelişir, «tarhi» alanındaki ilişkisi ise değişen zamanlarda değişik görünümündedir. Ama bu Marksizmin ideolojik yönünün olduğunu söylemekten çok farklı bir seydir. Bu yarım yapılmak istenen bu «tarhi» ilişkisinin Marksist teorideki şeklini koymaya çalışmaktadır.

SEFA GÜRGÜL

ROSENBERGLER OLAYINDA FBI VE HUKUK

Hükümet Rosenberg-Sobell davasında ilişkili belgeleri geçenlerde FOIA Enstitüsünün bilgisine achtı ve FBI'nın duruşmaların başlamasından (1951) önce anachar tanıkları yalnız tanıklık yapmayı sevkettiği ortaya çıktı. Bu hileli tanıklık Julius ve Ethel Rosenberg ile SSCB arasında can alıcı bir ilk kurulmasına yol açmış, böylece Rosenbergler'in atom casusluğu gerekçesi idam edilimeleri (1953) sağlanmıştır.

Rosenbergler'in oğulları tarafından kurulan FOIA Enstitüsü Şubat 1976'da FBI'dan 33.000 kusur sayfa belge elde etti. Yine geçtiğimiz aylarında, FBI —kiyi silsürün bir davadan sonra mahkeme kararlarıyla— 52.000 sayfa daha teslim etti. (Bu ise tüm belgelerin sadecə yüzde 10'uydu.) FBI belgelerinin hayatı zahmetli olan ilk tanımı, Rosenbergler davasıyla ilgili çarpıcı gerçekleri yüzüne çıkardı. Dava, savcılığın emri üzerine uydurulmuş yanlış ve yalnız tanıklıklarla doluydu. Bunun belki de en parlak örneği, güya «Sovyetlerin New York Konsolosu yaradımı Anatoli Yakovlev'in yonettiği casus şebekesine üye» olan Harry Gold'a, Ethel Rosenberg'in kardeşi ve Julius Rosenberg'in kayınbabası David Greenglass'ın tanıklığıdır. 1945'te, Greenglass beşinci derecede ordı teknisyeniyken, Albuquerque-New Mexico'da Los Alamos Atom Bombası Projesinde tornacı olarak istihdam edilmişti.

Atom casusluğuyla suçlanan Rosenbergler ile Morton Sobell'in 1951'deki duruşmalarında üç tanık —David Greenglass, kardeşi Ruth ve Harry Gold— aynı hikayeyi anlattı: 1945 Haziranında Harry Gold Greenglass'ın Albuquerque'deki evine gelmiş ve «Beni Julius yolladı» diye bir parola söylemiştir.

Gold, duruşma sırasında, Yakovlevle New York'a buluştuğunu ve Albuquerque'ye özel ve acil bir görevle gitmesi için ta-

libat olduğunu söyledi. Gold'un verdiği ve Greenglass'ların da kabul ettiği can alıcı ifade şuydu:

«Yakovlev bana bir pelür kağıdı verdi. Üstünde daktilyo la su sözler yazılıydı: «Greenglass» — sadecə «Greenglass»... Kağıttaki son şey parolayı: «Beni Julius yolladı.» (abc)

İddia makamının bu ifadeye dayduyu ihtiyac tarif edilemeyecek kadar büyütüldü. Rosenberglerin suolu bulunması, iürün kafasında Rosenbergler ve Gold ile sözde varolan Sovyet casus şebekesi arasında ilgil kurduracak bir «kanıt» sağlıyordu. Rosenberg davasının başsavacı Irving Saypol Jüriye Gold'un bu noktada tanıklığının Rosenbergler mahkum ettierecek olan kanıtlar zincirinde «eksik halkayı tamamladığını» söyleken buna iyi bilirdi. Bu «kanıt», Rosenbergler'i Sovyetler'e bağlamakta kullanılan zincirin hayatı halkası olarak hayatlarına maloldu.

Geleceğim, Amerikan kamuoyunun bilgisine ilk kez açılan hukmet dosyalarından çok başka bir hikaye çıkarıyor. Bu dosyalar göre, Harry Gold olsun David Greenglass olsun gözaltına altı ay süren soruları boyunca «Beni Julius yolladı» diye bir paroladan hiç söz etmemiştir. FBI yaratmış olduğu «Beni Julius yolladı» parolmasını «benimsemek» üzere bu iki kişiyi duruşmaların başlamasından birkaç hafta önce (28 Aralık 1950'de) birlikte sorguya çekme gereğini duydular.

FBI, Harry Gold'u 22 Mayıs 1950'de gözaltına almış ve Gold, Ruslara bilgi aktarma işini gönlülü olarak üstlenen Britanya bilimadamı Klaus Fuchs ile Yakovlev arasında kuryelik yapmış kendisi olduğunu söylemiştir. Centiklediği kütüğe bükürlü, Gold sonraki dokuz gün içinde toplam 49 (gündeortalama 5,5 saat) sıkı bir sorguya maruz bırakılmıştı. Dikkate değer olan şu ki, Gold böyle bir sıkıştırma durumunda bile 1 Haziran öncesinde Albuquerque'de biri-

yle buluştuğundan hiç söz etmemiştir.

Gold, 2 Haziran'da, 1945 yılında Yakovlev'in tahtına Üzerine Albuquerque'deki bilmediği bir adrese kimliği verilmeyen bir adamla ilişki kurmak için gitmişti:

«Kendimi bu adama ya Frank Kessler, ya da Frank Martin olarak tanıtmam, tam hatırlıyorum. Parola olarak da bir odamın adını verdim ve beni onun yolladığını söyledim. Parolayı anlıdım.» (FBI, H.G. Merkez dosyası, 591 sayılı belge, 2/6/50 tarihli ifade.)

FBI'nın Harry Gold'u sorusuna, Haziran-Temmuz (1950) aylarında toplam 29 gün (en az 105 saat) sürdürdü. Ama bütün bu gayretler, olabilecek en zilzil sonucu doğurdu. Gold, Ağustos ayında federal savcı Myles Lane'in yardımcısına, Albuquerque'ye gittiği zaman,

«Brooklyn'lı Ben'den selam söyleyip kararlaştırılmış olan karton parçasını çırıp gösterdim. Greenglass, «A, evet, girin içeri,» diye gülümsemişti... Karisıyla da tanıştım.» (FBI, D.G., Merkez dosyası, 332 sayılı belge, 2/8/50 tarihli ifade.)

David Greenglass 15 Haziran 1950'de gözaltına alındı. 6 ay süren sorusuna sırasında sayıız ifade verdiği halde, değil «Julius», içinde herhangi bir isim geçen bir parolann varlığını bili sóz etmedi. Greenglasslar 17 Temmuz tarihli ifadelerinde Gold'un kendisini «Frank» olarak değil, «Dave» olarak tanıttığını iddia ettiler. Ruth Greenglass söyle dedi:

«1945 Haziranında, bir Pazar günü, bir adam 209 North High Street —Albuquerque N.M. adresi evime geldi ve kendisinin Pittsburgh'lu Dave olduğunu söyledi.» (FBI D.G., Merkez dosyası, 307 sayılı belge, 17/7/50.)

David, Gold'un kendisini ne adla tanıttığı ve kimliğini nasıl kanıtladığı hususunda Ruth'dan daha muşaktı:

«Kararlaştırılan kişi olduğu anlaşılan bu adam tam ola-

rak emin değilsem de sanırım kendini Dave olarak tanıttı.» (FBI, D.G., Merkez dosyası, 307 sayılı belge, 17/7/50.)

FBI'nın David ile Ruth'dan bu çok önemli buluşma hakkında Harry Gold'unkiyle uyşanın bir açıklama koparmaya çalışması sebebiş değildi. Ne var ki gayretleri sonucu vermedi. Federal Savcı Myles Lane'ın 2 Ağustos'ta soruya cevitiği Ruth, daha önce dediklerini tekrardan başka bir şey yapmadı: admını David olduğunu söyleyen bir adam gelmiş, bir jello kutusunu kendisinin yanısına çıkarıp uzatmıştı. Bundan iki gün sonra 4 Ağustos'ta soruya ceviken David Greenglass, Gold'un selamunda «Beni yolladı» şeklinde bir parola olmadığı hususunda Ruth'dan daha da kendsindi.

FBI ve savcılardır, jüriyi Rosenbergler'in suçluluğuna inandıracak «kanıt» oluşturmak üzere Gold'a Greenglass'ı biraraya getirdiler.

Gold'a Greenglass, New York-The Tombs hapishanesinde 28 Aralık 1950'de birlikte soruya cevilediler. FBI açlığı: «Olayı hatırlamaları kolaylaşın diye Gold ve Greenglass'a aynı anda mülakat yaptı.» (S.A. Walsh'ın raporu, 5/3/51.) Bu mülakattan önce, ne Gold ne de Greenglass, «Beni yolladı» şeklinde bir parola hatırlayamıştı. Gold kendi hesabına «Ben»den selam götürdüğünü» konuşunda israr etmişti ki Büyük Federal Juri huzurunda (1950) doğrudan ifade de budur.

FBI, öncelikle, Gold'un kendini tanıtırıksız kullandığı ad mesesini halletti. Özel dedektif C. Walsh'ın deyişyle,

«GREENGLASS'ın ifadesine göre, GOLD, bay ve bayan Greenglass'a kendini DAVID olarak tanıttı. Greenglass bu husustan tamamen emin olduğunu, kendisinin de karısının da bunu böyle hatırladığını belirtti. GOLD ise tam hatırladığını, fakat Kessler adını kullanmış olduğunu inandığını söyledi. Mülakat iletildikçe GREENGLASS'ın

doğru veya doğruya yakın hatırlamış olabileceğini belirtti. Sonra da, DAVE adını kuilanmış olduğuna inandığını söyledi.» (FBI, H.G., Phila. Dosyası, 599 sayılı belge, 28/12/50.)

Walsh raporunda şöyle devam ediyor:

«GREENGLASS, GOLD'un «Ben'in selamı var» şeklinde bir sözünü hatırlamadığını, zaten Ben adının kendisine hiçbir şey ifade etmeyeceğini söyleyip. GREENGLASS GOLD'un «Julius'un selamı var» demiş olabileceği, üstelik bunun kendisi için bir şeyler ifade edeceğini ileri sürdü. GOLD, hemen, Greenglass'in dediği gibi BEN değil de JULIUS demiş olabileceği, söyledi. Ancak bu husus henüz GOLD'un kasasında çok açılmış değil.» (FBI, H.G., Phila. Dosyası, 599 sayılı belge, 28/12/50.)

Harry Gold 28 Aralık 1950'den duruşmaların başladığı 6 Mart 1951 gününe kadar kendisine telkin edilen şeyi düşündürdü. Düşündükçe gerçekliğine olan inancı arttı. FBI'nın Gold'un kafasına «fikir ekme»deki başıraşı Rosenberg-Sobel davasının başlamasından bir gün önce (5 Mart 1951) Özel Dedektif Walsh'ın üstlerine yazdığı raporda deyinmektedir: «Greenglass ve Gold'a yapılan bu mülakatlardan sonra uzun uzun düşündürün Gold, Greenglass'a ilk karşılaşmasında JULIUS'tan selam getirdiğinden ve bunu Yakovlev'in tallimatı üzerine yaptığından tamamen emin olduğunu söylüyor.»

Greenglass da bu çizgiye gerek hikayeyi doğruladı. Myles Lane'ın 12 Şubat 1951 tarihli raporunda şu sözler yer almıştır: «David Greenglass, Harry Gold Albuquerque'yu görmeye geldiğinde kendisinin Julius'un yoladığını söylediğine fikirinde.»

*

FBI dosyaları taranırken gün ışığına çıkan bu yeni kanıt anlamına nedir?

Burada iki kişiin anılarını bulanıklıkla sıyrıma cabasının çok ötesinde bir şeyle var.

FBI dosyaları, Gold'a Greenglass'ın hükümet ajanları ile birlikte iddi makamının ihtiyacına uygun bir yalancı tanıklık yaptıklarını göstermektedir. «Beni Julius yolladı» sözü ya da bu anlama gelen cümeler sadece hükümetin anıhtar tanıkları değil, aynı zamanda esas hakkındaki mütalaasında iddi makamı ve lütfiye hitabında yargıcı tarafından da bol bol kullanılmıştı. Burada yalancı tanıklığın suçlamada nasıl aslı oğe haline getirildiğinin klasik bir örneği ile karşı karşıyayız. Bu oğe olmadan Rosenbergler'in mahkumiyeti imkânsızdı.

JOHN ANTHONY SCOTT
Mayıs 1978
(Çeviren TARİK GÜNERSEL)

FOIA, özellikle soğuk savaş döneminde demokratik halkın nasıl çiğnendiğini belirleyen sergilemek üzere çalışan bir kurum: «Fund For Open Information and Accountability, Inc.»

«EMPERYALİST SİSTEMDE KONTROL SANAYİ VE EREĞLİ DEMİR-ÇELİK ÜZERİNE

Neo-klasik iktisadın egemen iktisat teorisini oluşturduğu bir ögrenim kurumunda son sınıfa gelmiş bir iktisat öğrencisi için Nora Şen'in eserini okumak ne büyük zevk. Bilindiği gibi neo-klasik iktisat teorisini bellî rasyonellik sınırları içinde davranışları vurgayan zaman ve mekan dişî bir bireyin iktisadi eylemlerini kendisine temel alır. Bu eylemlerin üzerinde oynadığı alanda birey-aktörler hem aktör, hem reisör, hem de prodüktör olarak rol alırlar. Yani, neyin, kaç para ve kimler için üretilicegi onların rasyonel seçicileri sonucu oluşan fiyat mekanizması tarafından belirlenir.

Bireylerin seçicilerinde meydana gelen her değişim doğrudan fiyat mekanizmasına yansır ve bu teorilerde de sanayileşme ile gelişme aynı şeylemiş gibi görünür. Yine garip bir egemen sanayi burjuazisinin hic de disinda sayamayacağımız çeşitli siyasi gruplar ülkemizde ağrısızlık iktisat. Bunun karşılığında yer alan Marksist iktisat ise üretimin egemenliği ve üretimin obür ekonomik kategorileri belirlemesi 통해서 işlenir. Gerçekte merkez ülkelerdeki birkim tarzının nisbi artık-değer yaratmayı yönelik entansif birkim tarzına yönelik merkez ülkelerdeki üretim yapısını önenli ölçüde değiştirmekle ve işçi sınıfının tüketim malları tomarı içine kapitalist üretim tarzına özgü, kapitalist ilişkiler içinde üretilen kulanım değerlerini içeren malları sokarak kapitalist üretim ilişkilerini derinleştirmekle böylesi de refah-ötesi toplum ideo-lojisine gerekç yaratmakla kalmamış, uluslararası İşbölümünde de önenli farklılıkların mümkün kılarken çevre ülkelerin bu İşbölümü içindeki işlevlerini önenli ölçüde değişiklikle ugrettmiştir. Böylece ikinci Dünya Savaşı ertesinde çeşitli bölgelerdeki çevre ülkelerde, örneğin, ABD'nin «sağlenmiş» ülkelerinde sanayi gelişimi, üretim sürecinin emek-yoğun evrelerini içeren montaj ve ambalaj birlimlerinin kurulmasıyla başlamış, 1960 yıllarından sonra ise bu gelişim «ıthal ikamesi» çerçevesini aşarak, demir çelik, kimya ve mekanik gibi teknik oluşumu yoğun sanayi dolarına atı üretime belli toplumsal-iktisadi terimler belli stratejileri bilimsel planda sözde doğrulamak içi olurak bu bilimin adeta içi boşaltılmakta ve sınıflar arasında olduğu gibi toplumsal formasyonlar arasındaki temel eşitsizlik ve konum farklıları opayı bir alana, tüketim flickilleri tarafından光源化される. Bu duromun Lenin sonrası resmi emperyalizm tezlerine de yansişti ve bu tezler bizzat Lenin'e dayandırılmıştır. Lenin'in «İthal İkamesi» çerçevesi, işçilerin işçilerin nedeni değil sonucu olan bir alana kaydırılmaktadır.

İşte Nora Şen'in Birkim Yayınları Yerli Araştırmalar Dizisinde çıkan ikinci kitap olan eseri ekonomist emperyalizm teorilerinin kuruluşunda çok önemlidir. Bir yar tuttuğu gibi getirdiği model ve kavramsal yapısı bakımından da toplumsal formasyonlar arasındaki eşitsizliklerin nedeni değil sonucu olan «kár maksızısayon» ya da merkez ülkelerde kapitalist ilişkilerin derinleşmesine paralel olarak gelişen ve bizzat bu ilişkilerin perçinlenen entansif birkim modeline uygun olarak çevre ülkelerin emek-güçünün uluslararası sermayenin somurucu alanına içine sokarak (bu somurucu sanayi sermayenin merkez ülkelerde yerlesmesiyle olabilecegi gibi emek-güçünün merkez ülkeye transferi ile de olabilir; ancak her iki halde de uluslararasılaşma sürecini sağlayıp eklemleme biçimini belirleyen temel sermaye şekli sınırlı sermaye ve

ve oldukça başarılı bir çabayı simgeliyor.

1944'de, ABD kendine yararlı gördüğü bir demir çelik üretim biriminin kuruluşunu, 1960'a kadar ne olmuş, ne değişimde, gereklilik ve yarıyıl bulmaya başlamıştır? (s. 45) sorusunu ve rimeye çalışan karşılık Şen'in modelini belliyor. Gerçekte merkez ülkelerdeki birkim tarzının nisbi artık-değer yaratmayı yönelik entansif birkim tarzına yönelik merkez ülkelerdeki üretim yapısını önenli ölçüde değiştirmekle ve işçi sınıfının tüketim malları tomarı içine kapitalist üretim tarzına özgü, kapitalist ilişkiler içinde üretilen kulanım değerlerini içeren malları sokarak kapitalist üretim ilişkilerini derinleştirmekle böylesi de refah-ötesi toplum ideo-lojisine gerekç yaratmakla kalmamış, uluslararası İşbölümünde de önenli farklılıkların mümkün kılarken çevre ülkelerin bu İşbölümü içindeki işlevlerini önenli ölçüde değişiklikle ugrettmiştir. Böylece ikinci Dünya Savaşı ertesinde çeşitli bölgelerdeki çevre ülkelerde, örneğin, ABD'nin «sağlenmiş» ülkelerinde sanayi gelişimi, üretim sürecinin emek-yoğun evrelerini içeren montaj ve ambalaj birlimlerinin kurulmasıyla başlamış, 1960 yıllarından sonra ise bu gelişim «ıthal ikamesi» çerçevesini aşarak, demir çelik, kimya ve mekanik gibi teknik oluşumu yoğun sanayi dolarına atı üretime belli toplumsal-iktisadi terimler belli stratejileri bilimsel planda sözde doğrulamak içi olurak bu bilimin adeta içi boşaltılmakta ve sınıflar arasında olduğu gibi toplumsal formasyonlar arasındaki temel eşitsizlik ve konum farklıları opayı bir alana, tüketim flickilleri tarafından光源化される. Bu duromun Lenin sonrası resmi emperyalizm tezlerine de yansişti ve bu tezler bizzat Lenin'e dayandırılmıştır. Lenin'in «İthal İkamesi» çerçevesi, işçilerin işçilerin nedeni değil sonucu olan bir alana kaydırılmaktadır.